

lätjefullhet, hade jag för en väcka sedan, vid pass. Några ögonblick sednare än jag varit på vippen att göra det, insjuknade han, iföljd af öfveransträngning vid sina i stort uppfattade pligters skötande så våldsamt, att, hade ej snar hjälp i vår vän Jennifers gestalt framhunnit, han sannolikt nu vore i förtid borttagen från alla sina uppoffringsrika, af armod kringhvärfda, planer, så fulla af chimère de än må synas dem visom.

Sedan han till sitt yttersta framlevat consequent i sina inconsequenser, hvilket röjde sig genom hans votum till Din förmån – vederlade Linsén här om dagen Geitlins tro på de dödas uppståndelse och evinnerligt lif. – Få se när vår stund är kommen.

Helsa med all hjertlighet Din Fru et comp<agnie>, och laga så att hon styr åt Dig med det första till den alltafgörande färden.

Tuus Fredr. Cs.

144 J. V. SNELLMAN – F. CYGNÆUS 27.XI 1848
HUB, Coll. 41

Broder Cygnæus!

Jag skrifver genast svar, emedan det dock skall skrivas, och Ditt bref gifvit mig mycket att betänka.

Först faller det mig likväl på, att orden så öfverallt i världen måste vägas med guldvgit. Så finner jag, då Du anförer såsom mina ord, »att Du tror för mycket om Dig sjelf», att något i mitt bref måste förekomma, som Du gifvit denna öfversättning. Ty, ehuru jag icke erinrar mig, hvad jag skrifvit, vet jag dock, att jag icke kunnat skriva, hvad jag icke kunnat tänka. Om jag sagt, att Du tänker för stort om allas våra litterära förhållanden och för smått om publiken, så har detta icke samma mening. De omtvistade sidorna har jag ingalunda ansett för dokumenter angående Din sjelfuppskattning, utan de ifrågavarande fakta för obetydliga att framställas som stora svårigheter förknippade med stora uppoffringar, och har dock dervid sett med allmänhetens ögon, icke precis med egna. Ty allmänheten dömer blott efter det skrifna ordet. En munter eller helt prosaisk recit kunde vara helt annat. Att Din framtid är annat än ögonblicket, vill jag hoppas, minst lika mycket, som jag hoppas det för mig sjelf – och derom hade jag hellre kunnat säga: lika litet. Men äfven om Din blygsama åsigt vore riktig; så kan jag icke begripa annat, än att sidor, sådana som de anförda, konfiscera äfven ögonblickets erkännande till förmån behofvet att lätta hjertat. En författare är och måste vara publikens tjänare, för att vara dess herre. Intressen, som icke äro allmänhetens, få icke vara hans; och han kan vara säker, att hans enskilda bekymmer, äro den en leda. Sannerligen är jag icke öfvertygad, att samma publik, ehuru goda vänner vi kunna vara, med mera intresse ser mig kallas en lurk, än den ser min protest mot tillmälet. Ty det förra *kan* ske för det allmänna bästa; af det sednare har allmänheten icke minsta båtnad.

Än mera oroa mig orden ang<ående> August. Hans egna yttranden, att han ansåg sig mera kallad, att gifva impuls än utföra, samt äfven sansad mans tadel, att han mer än försigtigt omtalat *sitt* arbete – detta föranledde mina ord. Hvad jag icke ville säga till honom, det trodde jag mig honom till nytta kunna anförtro Dig, utan någon mening, att

helsningen skulle framföras såsom min, eller alls framföras under denna form. Hans goda ifver torde få betviflat. Jag känner ingen. Men det vore oförsigtigt af honom, att anse början för slutet och, såsom hans gamla Bror, tro, att ingen framtid för ett redligt arbete och dess erkännande finnes samt att det åligger människan att för all säkerhets skuld sjelf lägga beslag på ögonblicket. – Men det är sak samma. Gud V^{are} L^{of} att han åter är frisk och sund.

Jag tillägger blott ännu, att jag, så sannt jag lefver, medsände dessa tvänne punkter med klar afsigt att i dem öfversända det bästa kommissionsarvode, jag hade till hands. Jag ville gagna på sätt, jag kan. Och med det sättet får Du väl lof att hafva fördragsamhet den korta tid, som ännu återstår.

Att Du skulle hafva stort Auditorium, visste hela verlden på förhand. Men också förutsedd glädje är en glad sak. Håll efter några flinka antecknare; ty af dessa framställningar kan Du ännu få Dina bästa opera. Anse såsom extra kommissionsarvode den förnyade påminnelsen, att rådfråga auditorernas intresse, deras bildnings, icke egna sympatier (för den ena eller andra detaljerade affären eller personen). Nyfikna finnas landet ikring, för hvilka ett aftryck af dessa föreläsningar vore högligen välkommet.

Hvad angår Din uppmaning till resan, så är jag säker, att Du afgifvit den utan tro på dess verksamhet. Är Ditt: »hvarom icke – icke» säkert, så är också eftersatsens »icke» redan en afgjord sak. Det plågar mig dock fördömdt, att kunna öfvertyga endast dem, hvilka denna säkerhet fröjdar, att jag har rätt, att låta det komma derpå an. I mina ögon gälla de skäl, Du mig till uppmuntran anförer, oförändradt för hvarje simpel lycksökare. Hvarje väg, som lagen är förnäm nog att icke ens antyda, är en olaglig väg. Underlåtenhet, att beträda den, kan lika litet ådraga mig någon »skuld», som motgång i följd häraf kan blifva »martyrskap». Också vet jag icke, att jag skulle affekterat något anspråk på det sednare. Fullgiltigt bevis synes mig vara, om jag »inbillat mig sjelf, att jag fäster ringa vikt vid afgörandet». Utan vikt kan det icke vara, som gör mina återstående år mörka, och osäkra. Men sedan »tid ej tillåter» att göra om lifvet, så anser jag mig hafva gjort allt, hvad numera på mig beror. Och resignationen i det oundvikliga är det enda mig återstår. Dermed har jag velat börja lika gerna, som sluta. Detta är min likgiltighet. Om jag, som mången annan, kan hafva in petto någon föreställning, att icke just alla gjort »das Ihrige», under det jag arbetat i min anletes svett; så synes mig, att jag försonat detta genom samma likgiltighet. Jag har intet annat begärt, än min ansökning innehåller, icke heller eljest svåra klagat öfver min belägenhet. Så får saken hafva sin gång. Du tror det kanske ej – förrän jag säger det; men veckor förgå, utan att jag ens i mina ensamaste tankar erinrar mig hela affären. Och ingen torde kunna säga, att jag fallit besvärlig med prat derom. Consistorii votum utföll visserligen öfver all min förmodan, och jag ansåg det verkligen gifva någon sannolikhet för framgång. När nu så icke är, ty jag tror på Dig såsom en ganska respektabel opinionsmätare – så tänker jag: må den herrligheten då draga åt h–e. Naturligt är, att min tro likväl icke är så fast, att jag icke vill afvänta afgörandet, förrän jag tager afsked från min tjenst och ett afgörande steg till en annan ställning. För denna har jag det goda med mig, att jag derom icke tänker sämre, än om en ställning vid universitetet i Helsingfors. Och det är icke att nedsätta den sednare.

Förunderligt, att mitt brefprojekt förefallit Dig så förbluffande. Det är ett klart bevis, att jag nu en gång för alla icke är gjord att skriva

vackert och artigt. Ty härom bemödade jag mig sannerligen. Kunde brevets hufvudsakliga innehåll, reservationen mot de dumma insinuationerna, för att tala Argusiskt, komma fram på annan muntlig väg, så är hufvudsaken vunnen. En liten skrupel lägger sig öfver denna åtgärd, hvilken icke heller är i lagen anordnad. Men jag hårklyfver här med nödvärn i ett bestämdt gifvet fall. Om jag icke bör på bivägar söka vinna opinionen, så synes detta icke inskränka min rättighet och skyldighet att försvara mig mot notoriska insinuationer. Jag blyges också att låta mitt öde bero af dessas lumpenhet. Anser Du saken annorlunda, så vill jag också lemna den derhän – och deri vörda »das Ihrige» was die Leute gethan haben. Det är för tidsutdräkten förargligt nog, att Aminoff besväras sig – ehuru företaget är högst naturligt. Sålunda kan jag dock få vänta på afgörande till nästa sommar, och det är bland det värsta onda vid mina år och affärer. Hvad parti jag tager, borde jag taga snart.

10

Verldens affärer upptaga mina tankar mera, än mina egna. Icke derföre, att jag skulle hysa någon misströstan om framgången af en den Europeiska menskligheten verkliga förnyande reform. Men stundens vexlingar och öden hafva icke dess mindre sitt stora intresse; och den, som har kort tid att lefva, kan alltid frukta för missödet, att endast hafva sett slutet på det gamla icke början af det nya. Det är också oerhördt, hvad människosinnet är förstockadt. Hvem skulle icke från Frankrike vänta storartade åtgärder till massornas andliga upplyftande – men kolonisationerna till Afrika, bröd för några tusende, är det enda, som afhöres. Intet kan väntas af ögonblicket; men några tecken till framtid ville man gerna se. Såsom det nu står, kan man knappt säga, hvad som är förändradt; och nya olyckor äro mer än troliga. I Tyskland hafva de uppenbart tagit mera öfver sig, än de kunna fördraga, och om också den nu började, reaktionen icke ostördt går fram, så har den dock säkert sin framtid – såsom åter denna i sin tur blir en forntid, hvilken icke upptager många historiens blad.

20

30

Om vi föreställa oss, att Historien, då den en gång ser tillbaka på dessa dagar, skulle se på vår vrå; monne den väl skulle finna, att vi tillhört detta sekel? Jag tror knappt. Du tänker väl icke, att jag menar, det Hennes blick äfven här bort skåda något uppochnedvändt. Men våra teorier och blott det teoretiska intresset för verldens gång, mensklighetens, nationernas, vårt eget andliga lif – skall något häraf kunna varseblifvas? Jag tror icke ens derpå! Såsom de nu bullersama sonsons söners farfars fäder stöka hvar i sin graf, pudrande sina peruker och ur sina dosor snaskande Bonbons, så sitta vi här i de våra, afdöda för det lif, som lefver. För denna tanke på vår skröplighet, försvinna sannerligen alla spekulationer på bord med »gröna kläden». Graf som graf; lik som lik.

40

Rätt eller orätt – den, som engång är behäftad med denna öfvertygelse och af ett sådant dödlif känner sig sjelf förlamad, är åtminstone att ursäktas, om han, stretande mot förlamningen, känner olust och bitterhet. Du, Bror kära, och med Dig mången, tadar min sträfhets i alla menskliga förhållanden. Jag tröstar mig, så godt jag kan, äfven häröfver, då jag seende mig omkring till dem, som annorstädes i verlden befunnit sig i lika ställning, icke finner fridfärdighet mera, än deraf fallit äfven på min lott. Vore jag icke på botten en lätrörd käring, så skulle den teoretiska leda, jag ofta, känt öfver vårt halfva väsende, längesedan hafva ställt mig än mera isolerad. Humaniteten får väl aldrig vara likgiltighet för öfvertygelserna, der dessa begära icke blott att existera utan att lefva och verka. Den borde kräfva, att hvarje

50

menniska är hel, i sin lefnadsställning icke är en annan än i sin öfvertygelse. Så komma visserligen tider, då människor inhumant isoleras från hvarandra; men ju grundligare detta skett, desto lättare skall hvar och en på djupet finna den sammanbindande haken hos sig sjelf, och gemensama sträfvanden skola åter förena de åtskilda. Men blotta behovet att lefva kan icke gälla för ett sådant sträfvande; tvärtom visar erfarenheten, att behovet att dö utgör ett sannare band för human samlefnad.

10 Helsa Gubben Tengström med tacksägelse för brefvet, som snart skall besvaras. Kellgren likaså. Äfven Fredrik hedersvännen med d:o tacksägelser för Qvarteret. Andra gynnare och vänner efter lägenhet.

Tack sjelf för tillbudet af logis, kameler och kareter. Mitt öde blir icke detta lysande. Lef Vål!

Snellman.

27 Nov. 1848.

20 **145** J. V. SNELLMAN – A. H. A. KELLGREN 9.XII
1848
HUB, Kellgreniana

Kuopio d. 9 December 1848.

Broder Kellgren!

30 Jag skulle gerna velat utan särskild anledning önska Dig ett upprigtigt Välkommen! till fäderneslandet – men Din goda välvilja har förekommit mig; hvartill jag gerna medger att jag lemnat den god tid, emedan mina skriftliga beteenden så illa följa mitt uppsåt. Jag kan dock säga, att jag engång gjort försök till det bättre, då jag nemligen i Helsingfors af ångbåtens kanon påminntes att gå ned till hamnen, för att möta Dig. Tidningarne, hvilka sedan företrädde kanonens ställe, hafva så litet ljud i mina öron, att deras påminnelse blef för svag. Räkna det oakadt mig bland de många, som af Din hemkomst väntat godt för det allmänna, och hvilka den gläder.

40 Tack för brefven och mig rörande notiser. Din välvilliga farhåga för dessas inverkan var icke grundad; ty det förhåller sig med dem, som sagdt var om Tidningarne. Blott för sakens skuld hade jag önskat tala ett par ord med Tit. Schultén om hans insinuation; men besvärsvägen äcklade mig såsom troligen utan rättelse.

Ditt och öfriga vänners deltagande för Litteraturbladets framtid är godt. Jag hade redan på Lönnrot's uppmaning beslutat mig till dess fortsättande, i synnerhet som prokrastination gjorde det omöjligt att hinna erhålla hans bifall till dess nedläggande. Min behållning af bladet har varit 130 à 140 R_ub_e S_il_fv_er. Deraf är kinkigt meddela honorarier – i mina skor. Dock har jag här betalt för öfversättningar 5 R_ub_e S_il_fv_er p_er ark.

50 Skralt har det gått med innehållet. Men det är icke heller lätt att träffa det rätta. Utan egenkärlek tror jag, att det skall blifva Eder än svårare. Den gamla planen med ny redaktion duger icke. Hvad som skall sättas i stället, vet jag ej. Dessutom är Elmgren blott abstrakt, utan vana att leta tillsamman några data eller taga anledning af något förhandenvarande. Om icke sednaste tid, lika mycket inverkat på Dina litterära intressen, som på Ditt menskliga jag, så tror jag icke heller Du